

Gewoon doorgaan met ademhalen

Paulien van Bohemen

Verhalen van ouderen
in een woonzorgcentrum

Ten einde raad

56

“Het valt wel, maar niet mee. Ik zit hier de hele dag naar de wolken te staren en vervel me te pletter.” Ze zit een beetje achterover gekanteld in haar rolstoel voor het grote raam in de huiskamer. “Ik heb te veel tijd om na te denken. Nou ja, om te piekeren eigenlijk. Ziet u die grote wolk?” wijst ze. “Zou daar de hemel achter zitten? Ik denk van wel. Over die hemel ben ik juist zo aan het tobben.” Ze plukt aan haar blauwe rok.

“U moet weten dat mijn man dood is. Toen ik hem leerde kennen was hij weduwnaar. In de week nadat we getrouwd waren, werd ik ’s nachts wakker om te plassen. Bleek de plek naast me leeg. Ik ging hem zoeken en vond hem achter zijn bureau in de studeerkamer. De bureaulamp was aan. Toen hij mij zag, leek hij te schrikken en stopte iets weg onder een stapeltje papieren. We zijn naar bed gegaan en toen hij weer sliep, ben ik gaan kijken. Het bleek een foto van zijn overleden vrouw te zijn. Ze stond er prachtig op. Ik durfde er de volgende dag niet over te beginnen. Sindsdien was hij wel vaker lang uit bed. Ik vond dat niet fijn, maar ik wilde niet zeuren, dus hield ik mijn mond. Weet u, ik heb stiekem best vaak gedacht: ‘Gelukkig dat ze dood is, dan kan ze hem nooit van me afpakken.’”

Ze plukt fanatieker aan haar rok. “Maar sinds hij dood is, ben ik vreselijk bang. Bang, dat die twee elkaar hebben teruggevonden daarboven. Dat zij samen dolgelukkig zijn en dat hij me compleet is vergeten. Hoe moet dat met mij als ik straks doodga? Als ik door de door de hemelpoort ga? Wie zie ik dan? Juist ja, die twee samen op een wolkje, innig verliefd. En ik heb het nakijken. Oh, ik kan wel janken als ik eraan denk.”

Ze kijkt weer naar buiten. De wolk is inmiddels voorbij
gedreven. “Ten einde raad bid ik soms, dat er helemaal geen
hemel is. Dat zou me een hoop leed besparen.”

57

*

*Het valt wel,
maar niet mee*

✧

Stralend kijkt ze
naar haar man. Hij schenkt
haar een brede glimlach

Wonderlijk

59

“U komt precies op het goeie moment. We hebben taart over.” Ze rijdt met haar elektrische rolstoel achteruit, maakt een behendige draai in het halletje en zet koers naar de huiskamer. “Onze tweeling is vandaag 62 geworden. Ze zijn net weg. Wil je chocoladetaart of abrikozenvlaai? Ze staan op het aanrecht, snij zelf maar even een punt af.” Ondertussen rijdt ze met haar rolstoel tot naast haar man, die in een grote fauteuil zit. “Ja, 62 alweer. Ongelooflijk”, zegt hij. “Ik weet nog dat ze geboren werden op die prachtige lentedag in maart. Toen was het nog veel warmer dan vandaag.”

Zij: “Toen Ben geboren was, zei de gynaecoloog: “En dan nu de nageboorte. O nee, pardon, er komt nog een kindje aan, zie ik!”

Even later lagen er twee jongentjes op mijn buik. Vroeger konden ze nog niet zoveel meten en weten tijdens een zwangerschap als nu.

We hadden geen naam voor de tweede, natuurlijk niet. Ik hoor mezelf nog vragen aan de gynaecoloog: ‘Mag ik vragen wat uw voornaam is?’ Zo noemden we hem Eric. Ben en Eric.” Stralend kijkt ze naar haar man. Hij schenkt haar een brede glimlach.

“We hadden natuurlijk maar één wieg klaarstaan”, vervolgt ze. “Dus sliep Ben aan het hoofdeinde en Eric aan het voeteneinde. Dat kon prima, ze waren zó klein.”

Hij: “Ze zijn elkaars beste vrienden. En, nadat Ben ons heeft gebeld, belt Eric áltijd binnen twee uur ook”, vult zij aan. “Wonderlijk hè?”

Een weg terug

60

“Wie is daar?” Ze steekt haar wandelstok door de kier van de deur. “Oh, jij bent het.” De deur gaat iets verder open.

Ze draait zich om en schuifelt naar haar stoel bij het raam. Haar stok tikt op het laminaat. Ze heeft haar jas aan. Ze gaat zitten en zet de wandelstok tegen haar stoel. “Ik kan je niks aanbieden, want mijn theepot zit in een van die dozen.” Ze wijst naar het keukenblok. Voor het aanrecht staan twee verhuisdozen, onuitgepakt.

“Trouwens, ik wil ook helemaal geen thee voor je zetten. Stel, dat mijn zoon ineens binnenkomt en ons hier zogenaamd gezellig ziet theedrinken. Dan zal hij zeggen: ‘Ah moedertje, zo te zien heb je het al een beetje naar je zin hier.’” Demonstratief slaat ze haar armen over elkaar.

De krant van vandaag ligt dichtgevouwen op het dressoir. Er staat een schilderij op de grond en naast het bed liggen twee opengeklapte blauwe reiskoffers. “Ja, ik leef uit mijn koffers. Ik weiger om mijn kleding in de kast te leggen en mijn jas uit te doen. Als ik dat allemaal doe, lijkt het net of ik hier woon. Dan is er geen weg meer terug. Je moet altijd een weg terug hebben, een weg terug uit dit oord.” Ze gromt.

“Ik eet op mijn kamer. Niet samen met die andere vrouwen hier. Dan zou het personeel weleens kunnen denken dat ik al een beetje contact maak. Nou, mooi niet.” Ze kijkt uit het raam, haar blik strak gericht op de kale toppen van de eiken.

Na een poosje maakt ze haar blik los van de bomen. Ze pakt haar wandelstok en wijst er recht mee naar voren. “Kind, zorg dat je altijd doet alsof alles goed gaat als je straks in de tachtig bent en vergeetachtig wordt.” Ze buigt licht voorover.

“Nodig zo min mogelijk mensen uit, dan zullen ze niet merken dat je hun namen door elkaar haalt. En ga niet ’s nachts wandelen. Want dan vinden ze je helemaal krankjorum. Uiteindelijk sluiten ze je op, net als ze met mij hebben gedaan. Dan is er geen weg meer terug.”

Ze laat haar wandelstok zakken. “Probeer de schijn op te houden, altijd.”

*

En ga niet ’s nachts wandelen

Een wonder

Ze staat in de deuropening en giechelt. “Ik durf het bijna niet te zeggen, maar ik heb je niet meer nodig. Ik zal je laten zien waarom.” Ze loopt door het halletje naar de huiskamer.

Op de bank bij het raam zit een man met een glas bier in zijn hand. “Hij is de reden dat ik nu gelukkig ben”, zegt ze stralend. “Dit is Frans, mijn vriend. Hij woont op driehoog en we hebben sinds anderhalve maand verkering.” Ze gaat naast hem zitten. “Wat vindt u van hem? Is hij niet geweldig?” Hij neemt een slok en lacht verlegen. “Frans, dit is de geestelijk verzorger. Zij heeft me tot nu toe alleen maar zien huilen. Maar nu heb ik jou.”

Hij zet zijn glas neer en schraapt zijn keel. “Nou, ik ben dus de vriend van Joke, aangenaam.” Hij werpt een verliefde blik op haar. Zij schenkt hem een lach van oor tot oor. “Ik ga even thee zetten”, zegt ze en staat op. Ze verdwijnt naar het keukentje.

Hij pakt zijn glas weer op. “Joke is nu een jaar weduwe. Gisteren zijn we naar het graf van Jan geweest, haar man. Ik wilde dat graag, om hem te leren kennen. Nou ja, hij is natuurlijk dood, dus je kunt geen hand geven, maar ik wilde toch een soort van ontmoeting.” Hij laat het bier walsen in zijn glas. “Ik ben bij zijn graf gaan staan en heb hem toestemming gevraagd voor onze relatie. Ik weet dat hij niks terug kan zeggen, maar het voelde goed om dat te doen.” Hij neemt opnieuw een slok.

“Als Joke doodgaat, wordt ze bij Jan begraven. Dat moet ik respecteren, want zij zijn veel langer samen geweest dan wij ooit zullen meemaken.” Hij schenkt het laatste beetje bier in zijn glas.

Joke komt de huiskamer binnen met een mok dampende thee. “Hebben jullie al een beetje kennismemaakt?” vraagt ze verwachtingsvol. Ze zet de beker op een glazen onderzetter, gaat bij hem op de bank zitten en steekt haar arm door die van Frans. Opnieuw een stralende blik op hem. “Ik noem het niet bijzonder dat wij elkaar gevonden hebben op ons zesentachtigste”, zegt ze. “Ik vind het ronduit een wonder.”

Gitaar

“O jee, zou u dat wel doen, naast mij gaan zitten?” Bezorgd kijkt hij opzij. “Als mijn tafelgenote je ziet heeft u een probleem. Ze heeft laatst een mep verkocht aan iemand die op haar stoel zat. Ik hou haar wel in de gaten voor u.” Hij werpt een blik op de deuropening van de huiskamer. Daarna kijkt hij voor zich op tafel. “Och, wat heeft u nu meegebracht? Verrek, het lijkt wel een ukelele”, zegt hij verheugd. “Mag ik even?” Voorzichtig pakt hij het instrument en hangt de band van de ukelele om zijn nek. Zijn vingers zweven aarzelend boven de snaren. Hij schudt zijn hoofd. “Nee, ik kan het niet meer.” Hij legt ’m terug op tafel. “Muziek is mijn grootste liefde, ik speelde gitaar in een band. Ierse volksmuziek. Mooi was dat.” Dromerig staart hij voor zich uit.

“Vroeger had ik een hele mooie gitaar. God, wat heb ik daar lang voor gespaard. Ik heb er liefdesliedjes op gespeeld voor mijn vrouw. Ze vond dat geweldig, in het begin.” Een schaduw glijdt over zijn gezicht. “Later hadden we alleen maar ruzie. Ik kon niks meer goed doen en ze vertrouwde me niet meer. Ze was compleet veranderd. Op een avond kwam ik thuis en kreeg ik wéér verwijten. In plaats van alles over me heen te laten komen, gaf ik deze keer weerwoord. Ik zei, dat ik het niet meer pikte. Toen stond mijn vrouw op, pakte mijn gitaar en smeed ’m keihard tegen de muur. Die kreet uit de snaren; ik hoor het nog.” Hij legt zijn handen over zijn oren en krimpt ineen. “Mijn geweldige gitaar, onherstelbaar beschadigd. Ik heb wat spullen bij elkaar gegrist en ben het huis uitgerend. Ik weet niet eens meer waarheen.” Hij haalt zijn handen van zijn oren.

“Later huurde ik een knus arbeidershuisje in het centrum van de stad. Geen gesnauw, geen spanningen meer. Ik voelde me als herboren.” Hij recht zijn rug. “Ik kocht een nieuwe gitaar, en mijn vrienden kwamen om samen muziek te maken. Mijn ex heeft veel stukgemaakt, maar de liefde voor muziek heeft ze niet kunnen vernielen.” Een tevreden glimlach.

Dan een schichtige blik naar de deuropening. “Wegwezen, daar is ze”, fluistert hij. “En neem je ukelele mee”, ik wil niet nóg eens de vernieling van een instrument meemaken.”

*

*Ik heb er liefdesliedjes op gespeeld
voor mijn vrouw*

Ook achter de geraniums gaan verhalen schuil

Oude mensen zijn afhankelijk, verward en zielig.

Dat is waar, soms.

En er is meer. Ouderen dragen verhalen met zich mee.

Over hoe zij terugkijken op hun leven.

Over hoe zij het leven op dit moment ervaren.

Over wat zij hopen of vrezen na de dood.

Paulien van Bohemen tekende 49 verhalen op van ouderen in een woonzorgcentrum. Hun herinneringen, dromen, teleurstellingen, humor én veerkracht laten zien dat zij méér zijn dan het label 'ouderdom' of 'dementie'.

Laat je inspireren door een generatie die nog zoveel te vertellen heeft.

Paulien van Bohemen (1982) is geestelijk verzorger in een woonzorgcentrum voor ouderen en in een hospice. Daarnaast is ze voorganger in uitvaarten.

978-90-904-0677-0

